

ՅՈՒԴԱՅԻ ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

Բորոտ Սիմոնի տան ընթերցելն յաջորդ օրը, կէսօրուան քունի ճնշող ժամուն՝ Յուդա ինքզինքը սովորականէն աւելի յոգնած զգաց եւ թղենիի մը ընդարձակ հովանիին տակ երկնցաւ, հեռու Բեթանիայէն եւ իր ընկերներէն: Մեծ դժուարութեամբ քնացաւ եւ քունն ալ շատ կարճ եղաւ: Ընդոստ արթնցաւ եւ նշմարեց որ այլեւս մինակ էր:

Իր քովը կը նստէր անծանօթ մը, ուսերը դորշագոյն ծեր բունին կոթնցուցած, սպասելով, ինչպէս կ'երեւէր, իր դարձուածին:

Այս վերջինին դէմքը երիտասարդ էր, բայց ամօթալի ցաւէ մը ժամանակէն առաջ ծերացած կ'երեւէր: Աչքերը չէին տեսներ, սակայն մանրչազոյն շրթունքներուն մէջէն երեւցող սպիտակ դիւ մը մտածել կու տար թէ ինքնիրեն կը խնդար: Գորշագոյն բուրդէ մեծ վերարկուով մը բոլորովին փաթթուած էր, ձեռքերն ալ ծածկուած էին: Կարծես թէ կը մսէր, թէպէտեւ խղճուկ եւ հրատապ օրուան մը ամէնէն տօթագին ժամն ըլլար:

Յուդա չախորժեցաւ անակնկալ ընկերէն եւ խսկոյն խորհեցաւ ելլել ու Բեթանիա վերադառնալ: Բայց չկրցաւ բազուկն անգամ շարժել գետնէն վեր ելլելու համար: Արթննալու պահուն նստած էր, բայց այժմ անկարող կը զգար ինքզինքը ո՛ր եւ է շարժում ընելու: Մարդուն երեսը չնայելու համար, աչքերը դէպի դաշտ դարձուց: Ամէն ինչ հանդարտ էր եւ համր՝ մինչեւ բլուրներու մշուշապատ հորիզոնը: Ոչ մէկ հով կը շարժէր հնձուած խոտի շիւղերը, ծառերու նոր տերեւները, ծաղիկները, որ կապոյտ եւ կարմիր կը ներկէին տակաւին կանանչ ցորենը: Չէին տեսնուեր տուններ, չէին լսուեր ձայներ, ոչ գեղգեղ, ոչ մային, ոչ բառաչ: Կարծես այդ ժամուն աշխարհս մոռցած ըլլար իր գոյութիւնը:

Յուդա անկարող էր իր խորհրդաւոր թմրութեան պատճառն հասկնալու: Նախընթաց իրիկունը, Սիմոնի տան մէջ հազիւ համտես ըրած էր դինին, բոլոր դիշերը քնացած էր եւ առաւօտ հանգստացած: Եւ սակայն անդամները կաշկանդուած եւ կապուած կը զգար, իրեւ անհանդուրժելի ծանրութիւն մը բոլոր մարմնոյն վրայ ճնշող եւ մթազնիջ թմրութիւն մը հոգւոյն վրայ: Վայրկեանէ վայրկեան կը սպասէր որ այդ չարագիւթութիւնը փարատի, եւ կը յուսար մանաւանդ որ Անծանօթը երթայ ու զինքը մինակ թողու:

Ընդհակառակն մարդը խօսեցաւ.

— Դուն Գալիլեացի Յիսուսին ետեւէն դացող տասներկուքէն մէկը չե՞ս: Յուդա լսեց եւ Անծանօթը շարունակեց.

— Նոյն իսկ եթէ չպատասխանես, դիտեմ թէ ո՛վ ես եւ ինչպէս կը կոչուիս: Յուդան ես, Սիմոնի որդին եւ ծնար Իսկարիովտի մէջ, այն տարին որ Մեծն Հերովդէս մեռաւ: Ծիշտ չե՞ արդեօք:

Յուդա կը լռէր:

— Քու մասիդ աւելին ալ դիտեմ: Գիտեմ թէ ինչ է պաշտօնդ. Նազովրեցի մարգարէին աշակերտներուն մէջ: Միւսները ամբողջին կը քարոզեն, կամ հիւանդներ կը բժշկեն, կամ Վարդապետին դադտնիքները կը լսեն: Դուն, ընդհակառակն, քսակը կը պահես, մատակարարն ես, արկղակալը, ընկերութեան գանձապահը: Իրաւցնէ ի՞նչ դեղեցիկ պաշտօն հետեւողին համար մէկու մը՝ որ հարուստներուն դէմ կը խօսի եւ զղուանք կը զգայ դրամէն: Քու ընկերներդ երկնքի արքայութիւնը կը շահին եւ դուն մանրուք կը համբես: Կ'ուզէիր սուրբ ըլլալ եւ զքեզ ըրին ամէնէն խոնարհ, ամէնէն թշուառ, ամէնէն անարդ սեղանաւորը:

Այս խօսքին վրայ Յուդա բոլորովին ցնցուեցաւ եւ շրթունքները կը դողային:

Հարուածին պատասխանելու գրգիռէն: Սակայն չուտով կլլեց խօսքերը եւ շարունակեց լռել:

— Կ'ուզե՞ս բացատրել ինծի, ըսաւ Անծանօթը, ի՞նչ բանի համար քսակի պէտք ունին աշակերտները վարդապետի մը՝ որ ամէնուն խորհուրդ կու տայ վաղուան վրայ չմտածել:

Յուդա այս անգամ չկրցաւ դիմանալ:

— Մեզի քիչ բան պէտք է օրական, պատասխանեց, բայց աւելին աղքատներուն կու տանք: Եւ յետոյ քեզի ի՞նչ այդքան բան դիտնալ: Ո՞վ ես դուն, թերեւս լրտես մը Երուսաղէմի փարիսեցիներուն:

— Մի՛ վախար, Յուդա, պատասխանեց միւսը, նմանօրինակ պաշտօն մը կատարեալ ալ պէտք չունիմ: Եթէ կ'ուզես դիտնալ, լու պէտք չունիմ: Եթէ կ'ուզես դիտնալ, ես աւելի հարուստ եմ քան Կայիափան եւ Աննան մէկտեղ առնուած: Եւ քեզմէ աւելի կ'ատեմ Սաղուկեցիներն ու փարիսեցիները: Բայց միշտ փնտռած եմ բարին եւ չարին դիտութիւնը եւ կ'ուզեմ Առաջնորդիդ վարդապետութեան նկատմամբ դարդանալ: Ինծի կը թուի թէ բաներ մը կան որ իրարու չեն համաձայնիր: Ըսիր որ դրամ կը հաւաքէք եւ կը պահէք աղքատներու համար, բայց ճիշտ դուն չէ՞ր որ ներու համար, բայց ճիշտ երէկ իրիկուն, յանդիմանուեցար, ճիշտ երէկ իրիկուն Սիմոնի սեղանին վրայ, ըսած ըլլալով համար թէ այդ թանկագին իւղը լաւագոյն է վաճառել եւ աղքատներուն տալ:

Յուդա չիկնեցաւ եւ գլուխը դարձուց, որպէս զի հետը խօսողին դէմքը լաւ տեսնէ:

— Ո՞վ ես դուն, ուրեմն: Մի՛ թէ բորոտին տո՞ւնն էիր: Ես զքեզ չեմ յիշեր: Ի՞նչպէս կրցար այդ բաները դիտնալ:

— Քեզի ըսի որ ես կը փնտռեմ, կը լսեմ, կ'որոնեմ, կը հարցնեմ, կը յիշեցնեմ: Գիտնալ, դիտնալ ամէնուն մասին ամէն բան, իմ ցանկութիւնս է: Ուրիշ անթիւ բաներ դիտեմ որ դուն եւ ոչ իսկ կրնաս երեւակայել: Օրինակի համար, դիտեմ որ Երուսաղէմի Պետերը կ'ուզեն Վարդապետիդ բռնել, սակայն եւ այնպէս քաջութիւն չունին դանիկա ձերբակալելու:

— Իրա՞ւ: Եւ ինչո՞ւ չեն համարձակիր: Պետերը իրենք են, դրամ եւ գինուած մարդիկ ունին եւ տասներեք անգէններէ՞ կը վախեն: Չեմ հաւատար:

— Ահա քու հին անհաւատութիւնդ, որ կը վերնծիւղի, ո՞վ Յուդա: Կայիափա եւ միւսները ձեզմէ աշակերտներէդ չէ որ կը վախեն: Կը վախեն եւ իրաւամբ, ժողովուրդէն որ Յիսուսի կապուած է, որ զինք ընդունած է իրեւ թագաւոր, որ անկէ կ'ակնկալէ հաց եւ խաղաղութիւն, եւ պիտի ապստամբի Քահանաներու եւ ծերերու դէմ, եթէ համարձակին նոր Մեսիային մաղին դաշիլ: Դուն որ տասներկուքէն մէկն ես, պէտք է իր այս բանը դիտնալ:

— Գիտեմ որ ժողովուրդը մտիկ կ'ընէ Յիսուսի եւ կը ծափահարէ, բայց կը տարակուսիմ թէ այն աստիճան սիրէ, որ մինչեւ զէնք առնէ դանիկա փրկելու:

— Թերահաւատ մարդ: Վա՛յ անոր որ ճրագի լոյսին կը հաւատայ եւ արեւուն կը տարակուսի: Բայց չե՞ս տեսներ որ Սինեարիոնի երկշոտ դանդաղութիւնը ըսածին ամէնէն ապահով փաստն է: Քահանայապետը շատոնց բռնել տուած կ'ըլլար Յիսուսը, եթէ ուսմիկն ապստամբութենէն չվախէր: Ան՝ նախազգացում ունի որ ձեր Պետին ձերբակալումը աղղանշան պիտի ըլլայ ապստամբութեան եւ հետեւաբար ձեր յաղթանակին: Կայիափա երկու հակընդդէմ վախերու մէջ բռնուած է: Արդեօք մեծագոյն վտանգ պիտի ըլլա՞յ թողու Յիսուսը որ շարունակէ իր կործանիչ գերը, թէ ձերբակալել զինքը եւ երազել իր մեսիական յաղթանակը: Կայիափա դիշեր ցորեկ կը տառապի տարակոյսի ճիրանին մէջ. վճռական քայլ մը առնել տալու համար բաւական է ակնարկ մը, նշան մը, ոչինչ մը:

Մարդը լսեց, իրեւ թէ նոր հարցման մը կը սպասէր, որպէս զի շարունակէ: Բայց Յուդա համր մնաց. աւելի քան երբեք փախչելու հրամայական փափաք կը զգար, որպէս զի այլեւս այդ ձայնը չլսէր: Մէկ ձեռքը գետին դրաւ որպէս զի ոտքի կանգնի, բայց մարմինը չէր հնազանդեր:

որպէս զի յաւիտենական անարդուութեան վտանգը յանձն առնեմ: Քու այս կատակերդութիւնդ զիս չի համոզեր: Վտանգաւոր կը թուի ինծի եւ մանաւանդ իրեն համար:

— Ահա քու սովորական վախդ, վերսկըսաւ Անժանօթը: Եթէ նոյնիսկ Կայրափաքու ձեռքովդ ձերբակալել տայ զանիկա, ի՞նչ վնաս կրնայ ընել անոր: Պետրոսի պէս վստահ չե՞ս թէ Յիսուս Աստուծոյ Որդին է. եւ եթէ Աստուած է, կ'ըմբռնես որ անհրաժեշտ է եւ հարկաւորապէս անմահ: Անպատիժ կերպով չէ կարելի Աստուծոյ դպչիլ: Եւ եթէ դպչին շանթահար զետին կը տապալին, Սուրբ Տապանակին մօտեցողներուն պէս: Եւ եթէ նոյնիսկ ուղեն այրել զինքը, բոցերը իրմէ պիտի հեռանան ու հալածողները պիտի այրեն: Հանգա՛րտ կեցիր: Ի՞նչ ալ պատահելու ըլլայ, պիտի չկարենան Յիսուսի մօտին դպչիլ:

— Բայց եթէ Յիսուս Աստուած է, ինչպէս կ'ըսես, նա մեզմէ առաջ կը գիտնայ իրեն եւ մեզի պատահելիքները. նա պիտի գիտնայ, ուրեմն, իմ մատնութիւն ձեւացումս, եւ պիտի կարենայ խափանել, եթէ նման կատակերդութիւն մը, ինչպէս կը խորհիմ, իր ծրագիրներուն հակառակ է: Եւ ի՞նչ պիտի խորհի եւ ընէ իմ նկատմամբս, յետ գիտնալու որ պատրաստ եմ իր արիւնը սակարկել իր թշնամիներուն հետ, նոյնիսկ զինքը փառաւորելու պատրուակով:

— Պիտի խորհի որ համբաւդ կը զոհես իր փառաւորութեան համար: Սակայն կ'ուզեմ որ մինչեւ յերջին վայրկեանը հանդարտ եւ ապահով ըլլաս: Գնա՛ կայրափային եւ յանձնառու եղիր Յիսուսը իր ձեռքը տալու: Աստուածորդին իսկոյն պիտի գիտնայ եւ դուն այն ատեն ուրախութեամբ գիտէ այն բոպէէն յետոյ քեզի ըսելիքները: Գրաւ կը դնեմ, որ իրիկուն մը, ընթրիքի ժամանակ, ընկերներուդ

ներկայութեան քեզի պիտի ըսէ. «Գնա՛, շուտով ըրէ ինչ որ պիտի ընես: Ըսածնեւորու վաւերացում պիտի ըլլայ բացայայտ հաւանութիւնը Անոր որ մեզմէ աւելի գիտէ: Պայմանաւորուինք. եթէ Յիսուս լռէ, մի՛ յանձնէր զինք. եթէ նա զքեզ զրկէ ու յորդորէ՝ դնա՛, ըսել է որ ես իրաւունք ունիմ:

— Չեմ գիտեր թէ ինծի ի՞նչ բանի կու գան քու մարդարէութիւններդ եւ դաշինքներդ, պատասխանեց Յուդա, անօգուտ է որ շարունակես բառերու թակարդներ հընարել: Չքեզ չեմ ճանչնար, չեմ գիտեր ո՛վ ես, եւ չեմ ուզեր քեզի հետ ոչ մէկ դործ ունենալ: Որողայթներդ չեմ սիրեր, առաջարկներդ զիս կը վիրաւորեն: Չեմ յաջողիր սիրել Յիսուսը. վայրկեաններ կան, եթէ կ'ուզես գիտնալ, կարծես կ'ատեմ զինքը, բայց կը զգամ որ անկարող եմ զինքը մատնելու: Կորսուէ՛, փորձի՛, եւ ինծի վերադարձուր խաղաղութիւնս:

Այսպէս ըսելով բարկութենէն բոլորովին բորբոքած, ուրիշ անգամ մըն ալ փորձ ըրաւ ոտքի կանգնելու, եւ այս անգամ, թէեւ դժուարութեամբ, յաջողեցաւ: Սակայն ինքզինքը յոգնած, զողողուն եւ շուարած կը զգար, իբրեւ թէ սաստիկ ջերմ մը ունեցած ըլլար:

Փորձեց քալել, բայց հազիւ երեք քայլ ըրաւ, ոտքը բռնուելով ստիպուեցաւ կանգ առնել: Դարձաւ, տեսաւ որ Անժանօթն ալ ոտքի ելած ու քովն եկած էր:

— Մի՛ փախչիր Յուդա, անօգուտ է որ հեռանաս, մարդ չի կրնար ինքիրմէն խուսել: Ի՛նչ մըն ալ մտիկ ըրէ, նոտէ հոս, եւ մանուկի պէս մի՛ դողդար: Գրեթէ բռնի նստեցուց թղենին մօտ դանդաղ ժայռի մը վրայ, եւ դարձեալ կողքին նըստաւ: Յետոյ բազուկը դրաւ Յուդայի ուսին վրայ. այդ հպումէն Յուդա սարսուռաց:

Թրգմ. Իտալերէնէ
(Շարունակելի)

Ճ. ԲԱՐԻՆԻ

ՆՇԽԱՐՆԵՐ ՄԵՐ ԱՆՄԱՀՆԵՐԷՆ

Այս անգամ ալ երկու նշխար: Առաջինը Դ. Վարուժանէն, ուր իր կենսագրականը լրացնող մէկ քանի կարեւոր պարագաներ կան: Միւսը՝ Մ. Չերազէն, ուր մեր ազգային գործիչն ու գրագէտը իր գնահատանքն ու հիացումն է որ կը յայտնէ Ալիշանի:

11. — ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ԱՌ Վ. Հ. Յ. Թ.

Գերապատիւ Հայր,

Ընդունած եմ 100 Փրանց իբրեւ Յուլիսի ամսաթուղտի եւ 100 Փրանց ֆանապահաձայն: Ընդունեցէ՛ք շնորհակալութիւնս: — Կը փութամ Ձեզ յայտնել թէ քննութիւններս ամենայն յաջողութեամբ անցուցի. մէկ երկու օրէն տիպլումս կը յանձնեն ինծի: Հանցե՛ք փութացնել ֆանապահաձայնս մնացած 200 Փրանցը որ ամսոյս 15ին ուղարկուիլը կը գրէիք ինձ:

Հոգիս բարերար գոհունակութեամբ մը համակուած է, այն գիտակցութեամբ թէ ուժերուս ներածին չափ ընթացքս անցուցի բեղմաւոր կերպով, ըլլա՛յ ճիշդիս ըլլա՛յ գրականութեան տեսակետով:

Համբուրելով Աջերնիդ

Մնամ Ձերդ

Կանտ, 20 Յուլիս 1907

Պաւլէն Վարուժան

12. — ՄԻՆԱՍ ՉԵՐԱԶ ԱՌ Հ. Ղ. ԱԼԻՇԱՆ

6 - 18 Յունվար 1877

Բարեկնորհ Հայր,

Պատիւ ունիմ յղել Ձեզ «Գրական Փորձեր» եւ «Ազգային Դատարարական» քիւն» անուն գրքակներս, մին մանուկ եւ միւսն երիտասարդ հասակի արդիւն: Կը համարակիմ Ձեզ ներկայացնել գայնս, ոչ իբր Ձեր ընթերցումի արժան գործեր, այլ իբրեւ աշխատանք մի հայ գրասէրի որ կը հիանայ Ձեր հանճարի վրայ եւ որ «հին եւ նոր Հայերի առաջին քերթօղն» կը դառնի ըզՁեզ (Գրական Փորձեր, էջ 186):

Եւ միշտ Ձեր խոնարհ գարմացող

Մ. ՉԵՐԱԶ

Հասցիդ (Կոստանդնուպօլիս)